

När VARG blev HUND

TEXT & FOTO: SUSANNE BJÖRNERFELDT FORSKARE PÅ SLU I UPPSALA

För mer än 15 000 år sedan startade den process som "förvandlade" vargen till de över 400 olika hundraser som vi ser idag. Hunden var det första djur att domesticeras (tämjas och användas i avel) och har efter det levt tillsammans med människan som en trogen vän och arbetspartner. Hunden har genom åren använts av människan som bland annat vakthund, vallhund, sällskapshund samt som jakthund. På senare tid har hunden även fått hjälpa till inom forskningen, för att lösa frågor bl. a om hundars och människors sjukdomar.

DOMESTICERING, GENERELLT

Domesticering är en process då tamdjur under flera generationer avlas av människor under kontrollerade former och där människan har fullständig kontroll över deras fodertillgång och rörelsefrihet, allt för att tillgodose människornas egna behov.

Domesticering är en mer avancerad process jämfört med att enbart tämja ett djur. Det finns sex kriterier som ett djur måste uppfylla för att det överhuvudtaget ska

kunna domesticeras, dessa är att: ha lätt att anpassa sig till nya miljöer, se människan som en ledare, kunna leva i hägn och

behålla sitt lugn i alla situationer, vara användbar för människan, kunna föröka sig i fångenskap samt vara lätta att hantera. Alla djur är därför inte möjliga att domesticera, även om det går att tämja dem.

Från vargen har vi skapat hundratals olika raser med olika egenskaper, färger och storlekar.

HUNDENS DOMESTICERING

Hur det kom sig att hunden domesticerades från första början är fortfarande oklart, men det finns många olika teorier om hur det kan ha gått till. En teori baserar sig på ideén att vargvalpar hittades, tämjdes och behölls som sällskap. Om de var hanterbara som vuxna fick de stanna hos människorna och från där har domesticeringen utvecklats. Andra menar att det var vargen som tog det första steget, genom att hålla sig i närheten av människornas boningar i sökandet efter föda. De vargar som var minst skygga kunde involvera sig i människornas samhälle och där dra nytta av de fördelar människorna hade att ge dem, så som mat och värme.

NÄR OCH VAR?

När och var hunden först domesticerades och hur många individer som grundade dagens hundpopulation är fortfarande oklart. De tidigaste arkeologiska fynden av domesticerade hundar är daterade till kring 13 000–17 000 år sedan. Genetiska studier har dock visat på en separation mellan varg och hund som är betydligt äldre. Var domesticeringen verkligen startade är det inte heller någon som vet helt säkert ännu, men vissa genetiska studier tyder på att domesticeringen kan ha startat i östra Asien och antalet vargar som var involverade i den första domesticeringsprocessen är beräknat till att vara minst 4 tikar och 5 hanar. Det kan dock ha skett på fler platser än bara en eller med fler individer inblandade.

FÖRÄNDRINGAR I UTSEENDE OCH BETEENDE

Djur som domesticeras får ofta en förändring i storlek, utseende och beteende. Så har även skett hos hunden under dess domesticering. Till en början brukar djuren få en mindre kroppsstorlek, en egenskap som ofta karakteriserar domesticering. Senare i domesticeringsprocessen kan större och mindre varianter av djuret selekteras fram. Pälsfärgen förändras också och hunden uttrycker fler varianter av färger jämfört med vargen. Beteendet förändras också och medför att hundarna är undergivna människan även i vuxen ålder. Det kan sägas att hunden behåller en del av valpens egenskaper även som vuxen. En annan viktig egenskap som hundar har utvecklat är att de kan läsa och förstå människornas signaler, en egenskap som däremot saknas hos vargen. Hundens benägenhet att skälla har också uppkommit under domesticeringen.

DAGENS HUNDRASER

Olika typer av hundar har funnits i tusentals år, men olika hundraser, så som vi ser dem idag, har bara funnits sedan mitten av 1800-talet. Den första hundutställningen hölls i England 1843 och några år därefter bildades den första kennelklubben, Engelska kennelklubben (1873). Året därpå producerades den första stamboken, vilket medförde strikt avel inom hundraser. Det medförde även ett krav att för att en hund skulle kunna kallas renrasig: båda valpens föräldrar måste vara registrerade inom samma ras. Det resulterade i genetiska

barriärer mellan raserna och att den genetiska variationen inom varje ras minskade.

HUNDEN SOM MODELL INOM FORSKNINGEN
Att använda hunden som djurmodell inom forskningen har visat sig ge många fördelar. En stor fördel är att hunden oftast lever i samma miljö som människan och utsätts för samma potentiella allergener, jämfört med laboriemöss som lever i en strikt och kontrollerad laboriemiljö. Dessutom har många frekvent återkommande sjukdomar hos människan, så som cancer, hjärtsjukdomar och höftproblem, också visat sig drabba hundar i stor utsträckning.

Foto: Susann Karlsson

Den låga genetiska variation som existerar hos renrasiga hundar idag kan underlätta genetiska studier genom att bl. a färre hundar behövs för att lokalisera t ex gener som kan orsaka olika sjukdomar, än ifall man skulle göra samma studie på människor.

VILL DU VETA MER?

Om du är intresserad av att veta mer om hundens domesticering och vilka genetiska förändringar som skett hos hunden under domesticeringen och bildandet av hundraserna, från den tid hunden var varg till idag, så kan du läsa mer i avhandlingen ”Consequences of the Domestication of Man’s Best Friend, the Dog”, som du kan hitta [här](#) *.

Där finns även en svensk sammanfattning på sidorna 48-53.

Susanne Björnerfeldt, PhD

Forskare på institutionen för
husdjursgenetik, Sveriges
lantbruksuniversitet
Tel: 018-471 45 25, 018-67 20 91
e-post: susanne.bjornerfeldt@hgen.slu.se
www.hunddna.slu.se

